ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 31. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДУ 8. ОКТОБРА 1908. ГОД. ГОДИНА I

Цетиње, 8. октобра.

Из све мање близине долазе гласови о конференцији великих европских сила преко својих делегата. Најприје је била ријеч о новом европском конгресу, који би извео ликвидацију старога Берлинског Конгреса, а сад им се тај назив чини крупан, те силазе на конференцију.

Неће дакле бити шија него врат.

Нама је у томе погледу све једно. Само нам неће све једно бити шта ће та конференција ријешити. Ако је истинита изрека, да се по јутру познаје дан, онда јутро ове „конференције у изгледу" није по Србију и Црну Гору тако ружичасто.

Први чин те конференције има да благослови нож који нас је заклао, а после да потражи лијека да се рана залечи. Латини би казали contradictio in adjecto, а српски ћемо рећи, да закланом човјеку нема лијека.

Кад конференција благослови оно што је Аустро-Угарска урадила, онда је то нешто више него анексија: то је признање и санкционисање извршенога злочина над српским племеном. Непризната анексија појава је много утешнија, но призната. Непризнатој анексији стоје вазда на супрот силе које ју не одобравају, признатој се даје стално праван карактер, противу кога нико више не смије да се буни а да не погази санкционисано право. Јер овдје узурпаторство постаје право.

Ми такав рад себи не умијемо да објаснимо. Слушамо гдје све силе осим Њемачке, Италије и Русије протестују противу једностраног и насилног цијепања Берл. Уговора од стране Аустро-Угарске и Бугарске, а овамо све се те силе журе да свршени чин што прије признаду. Протестирати и признавати тако су супротни појмови у овоме питању, да ми овамо на Цетињу не можемо то да схватимо. По нашему протестација значи непризнавање, а кад се признаје, онда протестација није ништа друго до иронија, или карикатура.

Кад се протестује, има смисла сазвати конференцију само у циљу да се не одобри извршен злочин. Сазивати је у циљу санкционисања, значи постати саучесником.

И Европа се спрема да се учини саучесником онога што назива ружним именима. Ако је вјеровати Хавасовој Агенцији из Париза, конференција ће благословити што је учињено. Аустро-Угарска ће задржати Босну и Херцеговину, и то не на основи узурпације, него на праву које проистиче из признања; Бугарска ће остати Краљевина, Крит ће се сјединити с Грчком, а Србија и Црна Гора добијају за сад обећање, да ће се потражити каква накнада.

Каква ће бити та накнада?

Једни се домишљају у Новопазарском Санџаку, али на то Енглеска одговара: никако! Турска не смије више бити распарчавана.

Други се домишљају, да ће то бити једна уска пантљика земљишта, која би се имала одвојити од јужне Босне и Херцеговине, али на то одговара Аустро-Угарска: нипошто!

Онда гдје ће бити та компензација? Јамачно на небу, јер само још њега велике силе нијесу поштено међу се подијелиле.

Аустро-Угарска иде још и даље (судећи по њеним листовима) и увјерава Турску, да јој она ујемчава неокрњени посјед Новопазарског Санџака. Крвник, који је у договору с Бугарском рашчеречио Турску, истиче се сад као њен бранилац од Србије и Црне Горе. Треба бити премазан црно-жутом бојом па имати способност за овакав цинизам. Хоће од пљачкаша да постане добротвор, и то ономе истом кога је опљачкала. Ако су турски државници изгубили и послиједњи понос и моћ здравог расуђивања, они ће ову помоћ аустро-угарску и примити. Ако она није у стању сама да очува Новопазарски Санџак, помоћ аустриска значиће нове окупације и анексије. Јер, зашто се Аустро-Угарска тако љутито буни противу Србије и Црне Горе, које би прихватиле Санџак, по решењу европске конференције? Зар због љубави према Турској? Зар она може имати те љубави? Не. Она то не да с тога, што хоће Новопазарски Санџак да резервише за себе, кад наступе опет згодне прилике. Хоће да јој тај пут остане слободан.

Једна Србија и Црна Гора у Санџаку затворили би јој тај пут, и даље продирање не би јој било могућно. Ето зато се она противи, али то неће да изнесе. Напротив хоће да представи, као да би она то чинила у корист Турске. Дакле већ сад она баца сјенку будуће своје политике на Санџак. Већ сад јасно је што смјера и куда мисли поћи. У томе циљу она је наш отворен, а турски потуљен непријатељ. Опасност је за све нас подједнака и на нама је дужност да ту опасност одмах сад уочимо и да се према њој опредјелимо. Ако је истинит глас, да је министарски савјет у Цариграду изненађен програмом конференције, онда то изненађење дијелимо и ми. Ако је даље истинито, да Турска мисли да има право да сама поднесе програм силама, онда је то и наше мишљење. Не треба допустити да нам вазда други капу кроје. Само у том случају требало би то чинити договорно између Турске, Србије и Црне Горе, па евентуално бити начисто и тиме, какве заједничке мјере ове три државе да предузму ако Европа не уважи њихове захтјеве. Мјере те биће какве уговоримо, а резултат ће бити рат.

Јест — рат. И нека нам нико не попује колико ко има силе. Нијесмо ни ми без мишица и срца. А како ће ко те мишице и енергију срца и памети употријебити, то нека милостива Европа, ако не мисли да подијели правду, остави нама.

Ми се бојимо само Бога, и никога више.

Новопазарски Санџак

Бечка политика, управљена данас на адресу Турске, Србије и Црне Горе, може се лијепо окарактерисати оном старинском изреком, која је хтјела пластичније да представи дволичност у свијету: зецу каже — бјеж', а хрту држ!

Нико у Србији и Црној Гори није послије изречене анексије над Босном и Херцеговином помишљао на Новопазарски Санџак као на компензацију (оштету) за покушај коначног отргнућа двије лијепе српске земље. Народ у Србији и у Црној Гори скочио је противу Аустро-Угарске и њенога чина, *тражећи рат противу* ње, а не противу Турске у циљу присвојења Новопазарског Санџака. Аустро-Угарска дипломатија, видећи се на невољи, а и да не би допустила слогу између Србије, Турске и Црне Горе, бацила је у свијет мисао о Новопазарском Санџаку као компензацији Србији и Црној Гори за Босну и Херцеговину. И то није учинила у виду искреног приједлога, него подмећући Србији и Црној Гори као да они то намјеравају постићи, и, наравно, насилним мјерама. Жеља јој је била да тиме постигне двоје: нама да да нову идеју о компензацији, Турској да обрати пажњу на нову опасност која јој тобоже пријети, и тако да онемогући нашу слогу. Нарочито јој је до тога било стало кад је видјела, да се на зборовима у Биограду и Цетињу непрпшају поред српских и турске заставе.

У Биограду је један дио штампе прихватио мамац који је бачен из Беча. Расправа о томе питању је већ у току, и сад нема смисла не приступити јој и с друге стране. Што није могло остати на миру, не треба силом затрпавати ћутањем. Зато ћемо о томе питању овдје и ми да проговоримо. И утолико радије, што ћемо брзо у стању бити да докажемо, да је баш Санџак тај који нас неће од Турске раздвојити, ни сад ни потад. Доказаћемо да је аустро-угарска дипломатија подметањем својим у овоме питању продрла само ваздух, непогодив циља. —

Пођимо од Бугарске. Несумњиво је да је Бугарска у дослуху с Аустро-Угарском и да јој је десна рука у овоме њеном грабежу. Између Бугарске и Аустро-Угарске закључен је у Будимпешти споразум, можда и какав савез, по коме ће заједно дјеловати противу Турске — тако, да једна страна отргне Бугарску с Источном Румелијом, а друга Босну и Херцеговину. Рачунали су да Турска неће моћи ратовати на два фронта, а између ње с једне стране, Србије и Црне Горе с друге, бациће Ерисову златну јабуку раздора, Санџак, тако да и између њих не дође до слоге и сложне акције.

Исто је тако несумњиво, да ће Бугарска, чим јој се буде признало Краљевство и чим се буде свијет од изненађења опоравио, бацити своје руке на Стару Србију и Мађедонију, тражећи да их заграби. Само потпуно неурачунљив човјек у политици вјероваће, да ће Бугарска сједети с миром и за навијек се одрећи својих претензија на речене покрајине. Она је и до сад неуморно рила по њима. Она ће и одсад то чинити, а разне организације стоје спремне да на један само миг из Софије отпочну на ново старо крваво коло.

Шта ће да буде када то коло буде заиграло? С Румелијом Бугарска је под зидинама Цариграда. Док је Румелија у бугарским рукама, Цариград ће бити увијек у опасности, нарочито ако се Турска заплете у какав рат с другом којом силом. Свакада ће та сила апеловати на ратну моћ Бугарске као савезнице. Значи, да ће Бугарска с Румелијом висити над Цариградом као Дамоклов мач, те *још у миру пресудно утицати на* одлуке Високе Порте, везујући јој крила. Турска неће моћи у односима и споровима са страним силама показати онолику слободу акције какву би могла кад би Румелија *била њена.*

То је једна опасност. Друга је од стране Аустро-Угарске. Као што је сад везала Бугарску за се, тако ће је по свој прилици везати у свакој даљој прилици и у будуће. Drang nach Osten неће престати тако исто, као што неће ни бугарски Drang на Стару Србију и Мађедонију. Биће нереда, борби и анархије. Биће свега и свачега, и онда ће Аустро-Угарска код Европе покушавати да задобије нов мандат за умирење „несрећних провинција" под Турском. А може и без мандата, ако се прилике у Европи подесе тако, да може имати одријешене руке. И онда? Онда Бугарска на Цариград и у Мађедонију, Аустро-Угарска кроз Санџак у срце Балканскога Полуострва пут Солуна.

Све ово што смо довдје рекли сушта је истина и само безумље може не увидјети истинитост наших закључака. Све и кад би се допустила сумња у овакав развој прилика, ипак мудар државник мора с том евентуалношћу рачунати и унапријед се од свих могућих катастрофа обезбједити.

Питање је сад: На који се начин Турска може обезбједити од стране Бугарске? Одговор има само један: Повраћајем Источне Румелије под своју власт и признањем независне Краљевине сјеверној (правој) Бугарској.

Долази сад друго питање: На који ће се начин обезбједити од стране Аустро-Угарске?

И ту има само један одговор: Уступањем Новопазарског Санџака Србији и Црној Гори и закључењем савеза између њих, по ком ће заједнички у будућности сузбијати како Бугарску, тако и Аустро-Угарску. Самим тим, што ће између Турске и Аустро-Угарске ући Србија и Црна Гора, кооперација из-

међу Бугарске и Аустро-Угарске, по обрасцу како видимо да је данас изведена, постаје немогућна. То је већ једна велика добит за Турску. Друга је у томе, што ће Србија и Црна Гора по сили сопствених интереса увијек бити на страни Турске и први издржати ударац аустро-угарски, ако би јој се прохтјело да пође на ниже према Солуну.

Накнада за Новопазарски Санџак је у Источној Румелији. Турској предстоји један или други губитак. Ако се укописти да сачува Санџак, изгубиће Румелију. А ова јој је, како смо видјели, куд и камо важнија од Санџака. Сачувањем Санџака држаће отворен пут Аустро-Угарској ка Солуну, а губитком Румелије отворен пут Бугарској на Цариград. При томе Србија и Црна Гора отпадају као савезнице Турској. Зато, ако је већ суђено да Турска нешто изгуби, то је куд и камо боље и по њене интересе у будућности безбедније да жртвује Санџак но Румелију. Тим ће и Бугарску и Аустро-Угарску скинути с душе.

Долази сада питање, како да се то практично изведе. Ако Турска, Србија и Црна Гора очекну да им нови конгрес скроји ћулаве за будући живот, он ће им скројити како за добро нађе и према својим посебним интересима. Зато те три државе не треба да оду на конгрес без претходног договора. Своју ствар треба сами најприје да регулишу. Конгрес нека то, што су ријешили, усвоји или одбаци, према томе хоће ли мир или рат. Турска, Србија и Црна Гора треба да се споразумију на основици коју смо изложили и са свршеним приједлогом изаћи на конгрес. Савезом, који би се унапријед закључио, Србија и Црна Гора имале би помоћи да Турска евентуално и оружаном руком поврати Источну Румелију.

Са тим приједлогом могу они унапријед, прије конгреса, задобити Енглеску, Италију, Француску и Русију.

У политици нема сентименталности и братсва. Најбоље су нам то посвједочили Бугари, пружајући руку нашем душману и продајући Босну и Херцеговину за краљевску круну. Сентименталии не смијемо бити ни ми. Ако ли не узмогнемо вратити Босну и Херцеговину, аутономну, под власт Султанову или које друге велике силе осим Аустро-Угарске, то бар паметним договором и савезом са Турском обезбједимо ово што буде остало, како бисмо у будућности имали мира. **Бд.**

Страна политика

Шоти против Аустро-Угарске — Daly Graphic — Боје се „Велике Србије" — Увиђају.

Шоти противу Аустро-Угарске

Озлојеђење противу Аустро-Угарске поводом њенога самовољног кидања Берлинског Уговора не само да је велико у ужој Енглеској, него и у Шотској. Шоти су отишли још и даље него Енглези и показују јавно своје непријатељство према Аустро-Угарској.

У Единбургу је национална изложба. Ту је једно одјељење заузела аустро-угарска производња. Грађанство Единбурга и управа изложбе показују јавно своје непријатељство према аустро-угарском одјељењу. Чим ко хоће да уђе, унапријед га одвраћају да ништа не купује, и не једанпут — јавља један Аустријанац — чуло се да посјетиоци одговарају: не бој се, нећу ја ништа купити од робе „труле Аустрије". На све говори се о „проклетој Аустрији" и о „перфидној Аустрији". Самога кореспондента тукли су, велећи да је аустро-угарски шпијун.

Daly Graphic

Лондонски лист под горњим именом неуморно ратује противу Аустро-Угарске. Он ју назива црном и перфидном Аустријом. Нико није на такав неваљали и подмукли начин погазио један међународни уговор као она.

Боје се „Велике Србије"

Аустро-Угарски листови излазе с бојом на сриједу и признају да су заклети непријатељи српских држава, Србије и Црне Горе. Она никада неће допустити да се на Балкану створи, веле, једна велика Србија. Зато кад је дошло да се ликвидира с Турском, Аустро-Угарска је морала посјести Босну и Херцеговину, само да не припадну Србији и Црној Гори. Из истих разлога, веле, изречена је и анексија.

Нама је заклето душманство Аустро-Угарске и до сад било познато, а сад га отворено признаје сама. Не знамо само како да таксирамо оне изјаве, којима нас увјерава о њеном искреном пријатељству. Аустро-Угарска и штампа њена не виде се од противречности. Док отимају туђе земље и народе, цинички исповиједају, како је Аустро-Угарска најнесебнија земља; док тврде, да и не мисле на анексију, спремају је и изричу је; док нас увјеравају да неће допустити икакво уједињење Српства и јаче српске државе, донде нам проповиједају о својој благонаклоности; док отимају турске провинције, доказују Турцима да је то у њиховом интересу. И тако даље. Оваке дервишке бјесомучности у логичким превртањима свакојаке врсте е да ли је било игда на свијету. Осјећајући под ногама никакву правну подлогу, изигравају, здрави, комплетног лудака и говоре бесмислице као да нијесу при себи.

Нашао се и неки страни лист, који им секундира. По свој прилици лист који подлежи упливу аустро-угарских звечећих разлога. И он блесаво понавља, да је Аустро-Угарска морала изрећи анексију, да прираштајем Босне и Херцеговине не би омогућила велику Србију, заборављајући да присаједињењем Босне и Херцеговине постаје велика Аустро-Угарска, која је по Турску, Италију, Русију, и по француске и енглеске интересе далеко опаснија но Србија и Црна Гора, све и кад би добиле Босну и Херцаговину. Оне би ипак остале мале и слабе, ником опасне, само би затворилe капију Балк. Полуострва за познати „Drang nach Osten".

Увиђају

Постаје све јасније и јасније, да су у Бечу и Пешти грдно изненађени. Нијесу рачунали на оволики отпор великих сила, нити на ма какву опасност од рата. Увиђају и сами, да је корак Еренталов и оних иза његових леђа по Аустро-Угарску судбоносан. Анексија је још у ваздуху, а позитивно што су добили то је непомирљиво непријатељство Турске, Србије, Црне Горе, Енглеске, Русије, Француске и Италије. Једна само варница, и европски је мир у пламену. У Турској и у Србији аустро-угарска се роба бојкотује. У будућности имаће већину сила против себе, а у Босни и Херцеговини своју Ахилову пету за сва времена. Сад им је тек пукло пред очима шта су учинили. Губитак је много већи, но што је добитак, све и да силе признаду анексију.

Гласови штампе о анексији

Није скоро европску штампу занимало ништа као што је занима анексија Босне и Херцеговине. Она о томе пише на дуго и на широко и за дуго ће још писати. То је сасвим природно. Анексијом Босне и Херцеговине учињене су многе крупне ствари. Аустро-Угарска је прекршила Берлински Уговор, те је тиме ослабила повјерење у међународне уговоре. Тим актом изазвала је негодовање, а на Балкану и вреље. Пријети опасност од рата, чија би варница могла врло лако да и цијелу Европу запали и да се досадање тековине претворе у згариште. Зато сад Европа мора да се мучи и довија како ће учинити, да постигне, да буду и сити вуци и овце на броју. Најпогоднији јој је начин конгрес европски, те се сада грозничаво ради на припремама око конгреса, док се штампа труди, да конгресу учини све могуће олакшице у погледу пречишћавања овога замашног питања, од чијег решења врло лако може да зависи и судбина цијеле Европе. Зато је од важности, да се чује и зна шта и како пишу листови, те ради тога и доносимо ова саопштења:

Пошљедице вјероломства

„Berliner Tageblatt" из пера Пол Михлемиса доноси чланак, у коме истиче како је прокламовање Бугарске независности у тијесној вези са анексијом и како су тих догађаја врло рђаве пошљедице. „Најгоре дјејство ове пошљедње недјеље пребогате рђавим догађајима у сваком случају је у томе: што је поуздању у међународне уговоре задан смртоносан удар. Шта вриједи ако се закључи о свима могућим појединостима у узајамним односима сила исписују и чашћу потврђују само зато, да би, по вољи овог или оног, били прекршени. *Не треба сасвијем напуштати наду да ће и овог пута бити отклоњен рат свију против сила. Али је ненакнадна штета у смањивању узајамног повјерења,* **што ће као пошљедицу имати прикривену опасност од рата и сталну готовост за рат.** Европа ће још дуго боловати од пошљедица ове недјеље, која зао удес носи".

Страна штампа

И страна је штампа јако огорчена противу анексије. Док званична Њемачка пере руке од учешћа у анексији, дотле многи листови њемачки устају против анектирања Босне и Херцеговине због грубе повреде Берлинског Уговора.

Енглеска штампа се огорчено изјашњава противу анексије. У Енглеској је бојкот аустриских трговаца.

Талијанска штампа напада министра Титонија, оптужујући га да је дао пристанак на анексију. Због тога се положај Титонијев доводи у питање.

Руска штампа оптужује Извољског да је издао словенску мисао, а руску пар се још није изјаснио о анексији.

Турски листови љуто се обарају на Аустрију и протестују противу анексије. У Турској су бојкотовани сви аустриски трговци, па и њихова роба.

Њемачко мишљење

„Norddeutsche Allgemeine Zeitung" (полузваничан лист) објелодањује чланак, у коме објашњује становиште Њемачке према догађајима на Балкану. Лист вели међу осталијем: Општи је осјећај, да проживљујемо тешку кризу. Требаће напорнога рада европске дипломације, ако се буде хтјело запријечити, да се наруши мир на Балкану, те тако заштите заједнички интереси свијех сила. Још није дозрело питање, да ли ће у ту сврху бити нужна конференција или конгрес. Њемачка ће у осталом пристати на конференцију само онда, кад се буде увјерила о томе, да ће бити преговорима мисао водиља наклоност према Турској. У исти мах одлучно се ограђујемо против гласова, што се намјерно раширују, као да се Њемачка поуздавала само у стари турски режим, па се претворила у противника османлискога царства у ономе часу, када је Турска запловила новијем правцем и стала радити око свакога државнога преустројства. Увјерени смо, да ће новоме режиму бити припуштено, да препоручи државу. Ко мирно проучи садашњу ситуацију у Турској, мора по нашем увјерењу доћи до сазнања, да језгра турске државе мора остати нетакнута, па ма како болно дирнули свога патриотичног османлију догађаји прошле седмице. Ако буде Турска сада све своје силе поклонила унутрашњој изградњи државе њена ће дјелотворна снага порасти, те ће јој то бити довољна оштета за оно, што је изгубила. Ми то не велимо, да оправдамо чине, ради којих се Турска тужи. Држимо напротив, да се између њемачке и енглеске политике ни у практичном просуђивању догађаја не ће породити никакве несугласице, кад их нема ни у начелном просуђивању положаја. Не можемо се повести за дражањем једнога дијела енглеске штампе против нашега савезника. Овдје смо дошли до тачке, која битно одређује наше држање у садањим питањима, те би било нужно, да га уважи како лојални Енглез, тако и Турска. То је наш савезни однос према Аустро-Угарској. Истина је, обзир на наше савезнике могао би нас довести у неугодну ситуацију, но то нас не смије сметати, да будемо вјерни другови савезнику и у питањима, која нијесу садржана у нашем савезном уговору, исто тако, као што се и наш савезник понио према нама. Држимо додуше, да би други modus procedendi умањио данашње потешкоће, али у другу руку признајемо, да је посве оправдан захтјев Аустро-Угарске, нека се коначно уреди и ријеши босанско питање. Друкчије нам се приказује корак бугарске владе. Не вјерујемо, да би надлежни кругови у Берлину били вољни, да одобре поступак Бугарске и признају њезину самосталност, док се не буде нашло ријешење, које ће у свему задовољити Турску. Односно жељезничкога питања то се само по себи каже, али и односно Источне Румелије Бугарска ће бити принуђена, да Турској даде примјерну оштету.

Црна Гора о анексији

Узбуђење због анексије Босне и Херцеговине још траје у цијелој земљи. Многи су већ постали нестрпељиви, те би хтјели да се ништа више не чека, него да се уђе у рат. Стари ратници проричу, да би тај рат био од силна успијеха, у толико прије што би и браћа из Шумадије и других страна устала на оружје. „Да је овако одушевљење било прије, Мостар би носио крсташ барјак!" веле они. А да је силно одушевљење у цијелој земљи за рат и да је све спремно и орно, да сјутра полети на бојно поље, свима је јасно, јер се са сваког лица разговетно чита, да се крене напријед. „Само да кренемо", чује се, „па шта Бог да и срећа јуначка." Многи из унутрашњости нијесу задовољни што су манифестирали, него долазе на Цетиње, да приступе Господару и да изјаве, да су на све спремни, те је Цетиње препуно силног свијета, који из унутрашњости непрекидно стиже. Веће живости на Цетињу од садање се од скоро не памте.

Приступање Господару

Наш свијет из унутрашњости земље непрекидно долази на Цетиње и приступа Господару. Њ. Кр. В. Књазу Господару приступају сваког дана, а често пута и неколико пута дневно. Сједећи пред Двором Њ. К. В. Књаз Господар милостиво се разговара са присутнима и упућује их, како већ само Он то умије, те се народ пун задовољства повраћа својим домовима.

Ред је на дјела

И манифестовало се и демонстрирало се, и тужило се и веселило се, и викало се и пјевало се и свега је било доста. До сада је свако имао и прилике и могућности да пусти на вољу своме рањеном срцу и да излије своје патритске осјећаје. Свега је тога било, само није било рада. Сад треба прилегнути на посао, те нека ријечи замјену — дјела.

Свако нека буде спреман на све, али зато треба да гледа своје послове, од којих живи и да своје пословање не запушта све до год отаџбина не позове на дужност.

Аустриска храброст

Према Будви на граници налази се наш стражар, који је сада нарочито одређен. Доље, испод њега налази се аустриска фортица Космач, у којој се налази већи број војника. Наш стражар, како нам јављају, опазио је прије неки дан неко комешање међу аустриским војницима, који су се размилили и нешто журно радили, и како му се то учини сумњиво, присјети се и онда са оне висине завика: „Батаљон мирно!" Чим су они доље чули за ову команду на врат на нос дадоше се у бјегство пут фортице.

Гласови поводом анексије

Страх од рата

Као што јављају страни листови, у Аустрији постоји бојазан од рата. Не плаше се они што ће српска војска однети побједу, колико се плаше од ратне компликације, које би свакако изазвао рат Срба са Аустријом. О томе се у Бечу разонује овако:

Здруженом снагом обије српске државе упашће у монархију, која ће им се моћи у почетку одупријети само пограничном војском. Српски елеменат у анексираним земљама неће остати равнодушан. Стаће и он уз српску војску и на-

валиће на освајаче. Српски елеменат у Приморју, као год и у Сријему, Славонији, Хрватској и др. неће остати скрштених руку. Дићи ће се и он на оружје. Тиме би се изазвала криза, а створила би се када би се српска крв пролила, коју не би ни у ком случају равнодушно гледали остали Словени у монархији. Рат споља претворио би се у грађански рат, који је у толико опаснији што у монархији има огромно Словена.

Неоспорно је да су ово претпоставке, али оне и као такве нијесу без важности. Напротив, на њих се не смије ни рачунати, те зато и изглед на рат у Аустрији многима не само навлачи боре на челу, но и утјерује страх у срце.

По мишљењу Чеде Мијатовића, варница из Србије би могла да запали цијелу Европу.

Слобода или смрт Српства

У Србији је велико расположење за рат. Оно се осјећа у Биограду и по варошима, као год и по цијелој Србији. Тамо се непрекидно држе митинзи и манифестације и свуда одјекује једнодушно: „Слобода или смрт Српства од данас је девиза свих Срба. Синови ове земље са нестрпљењем чекају тренутак, да одуже крв своје браће“.

Њемачка пере руке

Пошљедњи догађаји на Балкану, како влада опште мишљење, па чак и у званичним круговима, дјело је Њемачке. Њој то приписује и штампа, и јавно мишљење, и — свако. Али то није право Њемачкој, но се дигла сада да демантује, како је то претпоставка и како нема никаква основа. Нарочито је Њемачкој много стало да о томе разувјери Турску, те је њемачки амбасадор у Цариграду глас о акцији Њемачке у овим догађајима, демантовао пред великим везиром, а њемачки државни секретар пред турским амбасадором у Берлину. Један њемачки лист је опет морао да донесе изјаву како цар Виљем о анексији ниједништа знао.

Задатак енглеске флоте

Зна се, да је енглеска флота — по четири оклопњаче, торпедњаче и крстарице — под заповједништвом вице адмирала Луја Батемберга, кренула за Јегејско Море, као и то, да је то учињено на молбу Турске. За први мах хтјело се, да енглеска флота обустави искрцавање грчке војске на Крит, али се сада сматра да ова флота може врло лако да заплива и крај обала Адрије, а већ зна се раштa.

Аустрија према Србији

Као и према Црној Гори, Аустрија се према Србији налази на ратној нози. Од Земуна, па све до Н. Сада обухватиле су мјере предострожности, као и према цијелој граници. У Земуну се строго пази ко све у њ долази, те сваког затварају и протјерују чим им иоле изгледа сумњив. Тако су били затворени некоји чиновници тобож због врбовања добровољаца, те је српска влада протестовали, па су и пуштени. Дуж жељезничке пруге налази се војска. Јаче је појачање у Инђији. Тунеле код Чортановца и Варадина чува војска, а нарочито мост и утврђење Петроварадина. Све ове мјере предострожности потичу од туда што се сматра, да ће сваког тренутка ко из Србије јурнути да се свети монархији због анектирања Босне и Херцеговине.

Европски конгрес

Сматра се као свршена ствар, да ће се конгрес великих сила ускоро састати, те се у јавности претреса питање гдје ће се тај конгрес држати: у Берлину или гдје на другом мјесту; француска и руска влада нијесу ни мало расположене према Берлину, те се чује, да ће предложити да се конгрес састане у Париз 14. ов. мј.

Страни изасланици у Србији

Крај изасланика Црне Горе, у Србији се сада налазе и изасланици Француске и Турске, који су дошли у Србију да проуче садању ситуацију и да се обавијесте шта Србија намјерава поводом скорашњих догађаја на Балкану да предузима. Ови договори, који се воде, неоспорно, да ће српском народу донијети користи.

Цензурисање телеграма

Телеграфска веза између Србије и Црне Горе је преко Аустрије. Због тога се код нас страшно кубури при телеграфисању. Као што смо и раније јавили, што год им се не допадне, они врате и тако многи телеграми остану неисправљени. О томе су се увјерили дописници на Цетињу, јер су им враћени телеграми, што их аустриски телеграф није хтио да отправи. Сада видимо, да тако исто кубуре и браћа у Србији. Ето што читамо у биоградским листовима: „Сви телеграми, који се отправљају из Србије у Црну Гору и обратно, пошто морају ићи преко Аустро-Угарске цензуришу се и инхибирају у Загребу. Поводом тога дописници талијанских листова, који се баве у Биограду, све своје телеграме од јуче шаљу за Италију преко Турске. Тако треба од сада слати телеграме за Цетиње, преко Турске и Скадра.

Све једнодушно

У Србији је постало све једнодушно у одбрани народних интереса. Вођа старијих радикала, Н. Пашић, је у Скупштини дао изјаву, којом је осудио бруталну повреду Берлинског Уговора и завршио:

„Прије свега обустављамо сваку партијску борбу и предајемо заборави све увреде и клевете, које су пале у партијској борби. Пружамо руку општој српској слози, да покажемо цијелом Српству, и осталом свијету, да смо сви сложни и збратимљени у одбрани животних интереса Српскога Народа. Изјављујемо да ћемо с наше стране прихватити и потпомоћи све приједлоге, који се буду клонили одбрани животних интереса и достојанства Српског Народа.“

Беранци Србији

У Биоград је од стране Беранаца праћен овај телеграм:

„Срби и Турци, заједно с браћом Црногорцима, биће раме уз раме са братском Србијом у свакој прилици и борићe се за своја права на смрт и живот и за очување наше домовине од туђег насиља. Боримо се за изгубљене земље Босну и Херцеговину! Сви смо готови да се жртвујемо за слободу.“

Помиловање бјегунаца и криваца

Народни посланик Гаја Милорадовић подниo је Скупштини у Србији приједлог, да се помилују сви политички кривци и војни бјегунци, те је тај приједлог и прихваћен. На тај начин ће се омогућити повратак у отаџбину многима и многима. Као војни бјегунци, налазе се преко три стотине њих, а има их и подофицира. Исто тако има и политичких криваца, а већ о онима у затвору и да не говоримо.

Протјерани из Пеште

Српски прваци др. Душан Васиљевић и д-р Урош Круљ, који су се у Б. Пешти налазили поводом анексије, затворени су и протјерани у Босну.

Листови у Хрватској

Многи листови у Хрватској донијели су кретање трупа, али су због тога сви забрањени, те им је наређено, да од сада не доносе вијести о кретању трупа у Аустрији.

Црногорска омладина у Биограду

Наши омладинци у Биограду поводом анексије држали су скуп, са кога су телеграфски поздравили Књаза Господара. Тај њихов телеграм задржан је у Загребу и инхибиран, те и није приспио на Цетиње.

Добровољци у Србији

Поред огромног броја младих људи из свију крајева српских, у добровољце се уписују и многи са стране. Како доносе биоградски листови, изјавили су готовост да ступе у српске добровољце и многи официри из Русије и Италије.

Малер Хрвата у Мостару

Браћу Хрвате задесио је малер у Мостару. Радосни због анексије, они су хтјели да манифестују по Мостару, те их је окупио католички бискуп Пашкал Буџоњић и они су саставили једну представку, којом изјављују своју велику радост због анексије и траже припојење овијех земаља Хрватској. Бискуп и одбор су имали ову представку да предаду за цара старешини барону Питнеру, али их он није хтио да прими. Бискуп је покушао по сваки начин да дође до барона Питнера и да му представку преда, али је то Питнер одбио, те је бискуп отишао у Сарајево да се на Питнера жали и одатле се вратио задовољан, јер су му представку примили и поглавар Винзор дочекао њихову депутацију.

Цијепају прогласе

Прогласи цара Фрање, којима се јавља о анексији Босне и Херцеговине, како се жали „Hrvatski Dnevnik“, по Сарајеву неко цијепа, а нарочито потпис царев.

Повратак у Србију

Хрватски листови доносе телеграм из Бечa, да је четири чиљаде радника из радионице цемента напустило рад и отишло кући, у Србију, да се стави отаџбини на расположење.

Талијани у Биограду

Талијанска колонија у Биограду држала је скуп, на коме су осудили анексију Босне и Херцеговине и донели одлуку, да ставе на расположење и своје животе у одбрану српских интереса. Са скупа су пошли кроз улице биоградске и манифестовали. Пред двором су приредили овације краљу, који им се захвалио, а за тим су манифестирали пред талијанским посланством.

Талијанска колонија у Биограду упутила је талијанском краљу телеграм, у коме су изјавили своју наду, да ће Италија порадити у одбрану праведне српске ствари.

Како је у Босни

Из Сарајева јављају „Obzoru“ о стању у Босни: „Једни се веселе, други страхују, трећи су незадовољни. Српске сељаци као да право невјерују, да је анексија збиља дефинитивно проведена. Муслимани су уплашени, јер многи вјерују, да ће их „пошвабити“, па ће морати скинути фес и чалму. Католици Хрвати претежно се радују, ако и није све онако како јављају службене новине. Са зебњом се гледа у будућност и људи се сјећају обећања са вријеме окупације, а послије Калајевог режима, кад нијесу смјели ни да кажу да су Хрвати“.

Манифестације у Биограду

У Биограду не престају манифестације Телеграфски отпоздрав наше Скупштине Н. Скупштини у Биограду поздрављен је врло срдачно. На митингу, који је био прошле сриједе, прочитан је тај отпоздрав и свијет је за дуго и бурно манифестовао своју љубав према Црној Гори.

Српство

Пољопривредна изложба. У Биограду отворена је пољопривредна изложба воћа, вина, ратарства и плетарства.

Срби у Америци. У Сесеру, Илиноису, основано је српско добротворно друштво Св. Сава, у коме су махом Црногорци.

Срби затворени у Америци. Приликом штрајка у Болоктону, Алабима, дошло је до сукоба између штрајка и шрајкбрехера, када је било и људскијех жртава. Том су приликом притворили и сада оптужени: Недјељко Срдановић, Иван Кршикапа, Милан Караџић и Јован Караџић Дробњаци; Миљан Благојевић, Вуко Калпачина, Милета Поповић из Језера, Василије Војиновић, из Никшића; Михаила Лазаревића и Бориша Даљевић из Васојевића. Све ове пострадале Црногорце оптужују — Црногорци.

† Б. Мирковић. У Брунталу, крај Минхена, умро је Блажо Мирковић, инспектор министарства у пенсији. Покојник је био раније угледна личност у Србији. — Бог да мушу прости!

Словенство

Избори у Истри. У Истри ће бити 13. ов. мј. избори за сабор.

Туча у чешком сабору. Између Чеха и Нијемаца у чешком сабору је дошло до туче, те су многи посланици повријеђени, особито чешки.

Крунисање бугарског цара. Доскорашњи књаз Фердинанд, који се прогласио за бугарског цара, крунисаће се у децембру у Трнову.

Пожар у Сарајеву. У четвртак је био у Сарајеву велики пожар, када је изгорело 30 зграда, 4 куће и 56 радња. Штета је огромна.

Пожар на С. Ријеци. У петак у вече је изгорела парна перионица на Сењској Ријеци. Штета је огромна.

Народни универзитет. У Петрограду је отворен народни универзитет, који сада има 370 слушаоца.

Војна снага Балкана

„Франкфуртске Новине“ доносе чланак о српској војсци и њезним изгледима у рату и како он знатно одудара од мишљења њемачког пуковника Гетке-а, то износимо из овог чланка податке о војној знази балканских држава. Тамо стоји:

Србија има војну обвезу, те је сваки одрасли од 21 године до 45 године обвезан војник да је. Сваке године регрутују се око 25,000 младића, а служе око 18,000 момака, јер неки продужују служење за доцније, а неки су неспособни. Половини од ових служе прописани рок, а половина има олакшице те служе мање. Активно служење у пјешадији је 18 мјесеци, а у коњици и артиљерији двије године. Цијела војска раздијељена је на три позива. У првом су од 21.—31. г., у другом од 31—37 г., и у трећем од 37—45 г. У бојну линију ступа први позив; други позив служи као резерва, али и она улази у бојну линију као допуна, а трећи се позив употребљава у земљи, ради чување територије. Први позив износи 160,000, други 80,000, а трећи 50,000 војника. За случај рата Србија може преко границе избацити 22000 војника. За одбрану унутарњу могла би имати 265000 војника. Војска се дијели на пет дивизија. Главни су станови тих дивизија: Ниш, Ваљево, Биоград, Крагујевац и Зајечар. Сваку дивизију састављају четири пјешачка пука, које имају у миру по три, а у рату по четири батаљона тако, да свака дивизија броји 16,000 пјешака. Свакој дивизији придодан је артиљериско-пољски пук са девет батерија по шест топова. Свака дивизија има по 400 коњаника и пук. Сем тога постоје двије бригаде коњице, које у рату броје 80 официра и 3200 коњаника. Артиљерија има још шест батерија брдских, и два пјешачке артиљерије.

Црна Гора располаже 9080 квадратних километара са 250000 становника, а броји 36000 извјежбаних војника и 1200 артиљерица. Она формира у рату 11 пјешадиских бригада по 3000 војника и једну артиљериску бригаду, укупно 58 батаљона (по 600 војника) пјешадије и 12 батерија. Црна Гора има оружја 100,000 (од тога из Русије г. 1895. тридесет хиљада пушака Верданових, из г. 1898. толико исто Хајам-московских. 20,000 Верданових аустриског фабриката и 20000 разних састава). Топова има 48 брдских, 36 пољских, 40 опсадних и митрељеза. Коњице у Црној Гори нема. У мирно доба постоје само два извјежбана батаљона и то један на Цетињу, а други у Подгорици, који сваке године по четири мјесеца школује 400 момака и два батаљона вјежбају по 6 мјесеци. Осим тога се вјежба пионерски дио по 100 момака.

По Гетке-у, Бугарска броји 230,000 извјежбаних војника, Румелија 250,000, а Турска 630,000 војника.

Сувишно је да истичемо, да подаци ови нијесу провјерени.

Црногорци у Америци

Не треба истицати, да је храбри и јуначки црногорски народ, у оним најтежим данима српског искушења патње и и страдања био једини, који је лавовски знао бранити „крст часни и слободу свету“, и он је једини који је био у стању сачувати у оним хисторијским кршевима искру слободе и независности српске, која је неугасимо тињала под Ловћеном. То је све историја испунила на својим страницама и то је читавом свијету познато. Слава њихова хорила се свијетом, који на бојним мегданима небројено пута огрезнуше у крв и загазише у крвавим ратовима са Турском империјом, тада силном и великом. Силна и окорјела турска најезда била је грозни тирјан, бич свијета — силни и велики Падишах — пред чијим страхом тресијаху се бедеми Беча, и пред чијом силом стрепијаше читава Европа; на удивљење читавог свијета једина и мала Црна Гора остаде не побијеђена. Црногорско херојство, не само да славно задивљаваше свијет, него су Црногорци задужили не само Српство него и читаво Словенство. Славни бојеви и мегдани њихови далеко надмашиваху старе Шпартанце. У оним мученим данима, у петстољетној очајничкој борби са окорјелим Исламом Црна Гора била је тврда стража на Словенском Југу. У оном лавиринту тешког искушења, јада и непрестаног крварења, кад велики и сретни народи уживаху слободу и развијаху се у просвјети и економији Црногорци мораху са пушком у руци да бране своје огњиште од напасних Азијата, те не имаху ни часак одушка да пораде и на свом економском бољитку и просвјети. Није чуда, да су се Црногорци, иза својих мишицама извојеване слободе и независности раштркали у свијет, да себе и своје на дому помогну. Али је већ чудновато што је свакоме упало у очи, и што више сваки дан упада, и што баш Црногорцима не служи од најбоље части. Ми ћемо се на те недостатке Црногораца у Америци у кратко осврнути држећи, да ћемо тиме учинити ни мање ни више, него нашу дужност.

Несрећа, која српски народ вјековима прати, и која је узроком да је Српство поцијепано зове се „неслога“. Та црна „неслога“ која је увијек гиштила пећеничку душу Србинову и која му се никада није с кућног прага мицала, она худа пакосница још и данас једнако ради свој стари и пакосни занат, и рек би да у задње вријеме тако оријашки корацима напредује и руши све што је српско. Она је учинила безброј зала у учиниће их још много, јер како по досадањим знацима изгледа, она не малаксава него је тек још у новоју. Од назад извјесног времена завладао је у српској штампи нечувени хаос. Цијела српска штампа

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

осим малих изузетака, окомила се против Црне Горе радећи живо на томе како ће саградити што већи јаз, и завадити двије српске државице Србију и Црну Гору. Заиста сва та штампа може свакоме да служи, али најмање српским интересима, кад у свијем наглостима није ни у чем поштедила сиједог владара чије су заслуге за Српство тако велике. Управо је настало такмичење између лажних српских новинара, који ће се у томе одликовати да што прије и злогласније изнесу низ лажи о Црној Гори и њеном владару.

Од кад је штампе на свијету, није се још чуло таквих грдосија и бруке, што ти вајни листови у својим срамним ступцима доносе, а на крају крајева све крупна и измишљена лаж. Ко познаје стари патријахални дух Црногораца, и њихову неодољиву љубав прама домовини и Господару, тај мора да се у чуду запита: од куд то дође да Црногорци могу да сносе, да трпе, и да мирне савјести читају оне новине у којима од њихова постанка се напада и ружи њихова јуначка отаџбина и дира у свијетли образ и поштење њихова владара?? Црногорац је био човјек спреман своју главу изнијести на коцку а није никада допуштио да ни труна увреде падне на његову домовину и Господара. Откуд толика измјена данас? Заиста грдна измјена, што Црногорцима ни мало не служи на част. Жалосна је та слика, кад се ствар почне посматрати са мало више гледишта. Жалосно је баш посматрати ону баш као најчаснију слику за Црногорце у Америци, кад њихов, ничим неокаљани српски карактер може да допусти, да мирно слушају и подносе оне нитковске крпетине. Још је пак жалоснија слика, кад сами Црногорци помажу те срамне листове, и издржавају са својим крваво зарађеним новцем, што заиста њиховом угледу не служи најбоље.

Жалосно, ако Црногорци у Америци нијесу већ сазнали који прави заузимљу поменути листови, и ко су и какви су то „људи" око ових листова!!! Али је још жалосније, у чем јако још сумњамо, ако они одобрају писање тих листова, што по наведеним знацима бар тако изгледа. И мучати — значи одобравање, а што се има рећи онда за онога, који подупире оне те га нападају? Заиста не најбоља слика! Ти кукавци, ни појма немају од ономе што пишу. Црне Горе никада видјели нијесу, црногорске историје никада прочитали нијесу; слободе никада осјетили нијесу. Један између њих стиди се чак и свога породичнога имена, пак се прозивље некако друкчије, док други све може бити пак и Чивутин, али никако Србин, док је трећи био „свачији" измећар. И ова кита овако лијених људи, уобразила је које шта, и у својој глупости дирају у највеће светиње српске.

Кад се све ово доведе у свезу једно с другијем, излазе такове примесе, из којих се даду повући такови логички закључци, да би Црногорци у Америци, у интересу своје части и српског поштења морали прекинути сваку ма и најмању везу, што би их везала, ма и са једнијем од поменутих листова. То захтијева част и понос црногорског народа. То захтијева њихово ничим неокаљано поштење. То од њих тражи и захтијева њихова домовина. То захтијева и интерес Српства; и заиста је већ крајње вријеме кад Црногорци имају увидјети са каквом сортом људи имају посла. Они дио Црногораца, који припада савезу „Србобрану", има за најсветију дужност, да апелира против гадног и недостојног писања савезног органа, и тим ће себе пред Српством и Словенством опоштити, а тим се највећма одужити прама милој домовини, и показати да су достојни синови њихових славних предака. Такође ако им је стало до свега нека њихова имена не буде у оним издајничким листовима и нека им затвори своја врата сваки Црногорац, који родољубивим духом осјећа. Ми који добро познајемо српске прилике у Америци, а особито прилике браће Црногораца, знамо да свему ономе нијесу криви сви Црногорци у опће. Та кривица отпада на неколико изгнаника црногорскијех, који су испраћани из Црне Горе, па они исти на жалост предњаче Црногорцима у Америци. Они исти и заводе многе Црногорце на странпутицу, али они треба да су свјесни свога имена и поноса, и да једном увиде са киме им треба имати посла.

Овај чланак преносимо из „Уједињеног Српства", уверени да ће се Црногорци користити овим савјетима, који заслужују сваку пажњу, јер је крајње вријеме, да сами Црногорци стану на пут ни мало похвалном држању многијех листова у Америци, а још горем писању њихову у толико прије што се неки од тих листова називају „црногорским".

Дневне новости

Био на Крушевцу. Његово Височанство Књаз Мирко извезао се био јуче до Крушевца, откуда се вратио истога дана пред вече.

Отварање пута. Ових дана биће отворен нови пут од Подгорице до Колашина. Отварање извршиће се на свечан начин. Пут ће отворити и предати саобраћају у име Његовога Краљ. Височанства Књаза Господара Његово Височанство Књаз Мирко.

Ковање сребрнога новца. Како смо сазнали, Књажевска Влада одлучила је да приступи ковању сребрнога црногорског новца. У први мах биће искована мања количина. Новац ће замјењивати аустриски сребрни новац, а јединица у вриједности од 1 круне зваће се „перпер".

Поздрави из Америке. Од Срба из Америке дошло је више телеграфских поздрава Његовоме Краљ. Височанству Књазу Господару, којима исказују живу жељу, да Господар заштити српске интересе, за коју су сврху амерички Срби приправни вратити се у Европу и поднијети највеће жртве.

Отпутовао у Петроград. Г. Лазар Мијушковић, предсједник Држ. Савјета, отпутовао је у Петроград у нарочитој мисији.

Дочек г. бригадира Јанка у Биограду. Јуче по подне приспио је у Биоград г. бригадир Јанко Вукотић. Велика маса свијета искупила се била на жељезничкој станици и бурним клицањем поздравила нарочитога изасланика Црне Горе. Народ је био толико одушевљен, да је испрегао коње испод кола, у која је сио г. бригадир Јанко, и сам га одвезао до Краљевскога Двора.

Вратио се из Париза. Г. Јово Поповић, начелник пошта и телеграфа, вратио се ономад из Париза.

„Самоуправа" и деманти. „Самоуправа" дамантује пронесену вијест, да је Никола Пашић знао за анексију Босне и Херцеговине на пет мјесеци раније.

Скуп цетињских госпођа. Данас су у Зетскоме Дому одржале скуп цетињске госпође ради договора о раду и улози Црногорака у случају најтежих опасности, у којима се може наћи Црна Гора. На скупу су благовољеле присуствовати и Њихова Височанства Књагињице Ксенија и Вјера.

На томе скупу, крај осталих, пао је и овај патриотски говор од стране једне од сазивача овог скупа, г-ђе Зорке Ковачевић:

„Сестре,

Моменти су одлучни. Наше мужеве, браћу и синове — све то наша домовина иште да се приложи на жртвеник њенога живота. Пред том светом и једином дужношћу нашом данас овдје сакупљене треба да себи предложимо и завјетујемо се, да као друге, сестре и мајке тијех узданица отачаства и ми приложимо све наше на олтар домовине.

Ми смо жене; од нас се иште љубав и њега, да с њима изађемо у сусрет и рањеном борцу укажемо све што је у нашој моћи, за спас њега да спасемо себе, на дику миле домовине.

А буде ли требало, ми ћемо као Црногорке знати и са пушком у руци помоћи својој отаџбини. Живјело Српство! У бој, живјела домовина!"

Исто тако држала је патриотски говор и г-ђа Милица Јанка Вукотића, предлагајући за покровитељицу Њ. Кр. В. Књагињу Милицу, што је акламацијом усвојено.

По свршетку скупа са крсташбарјаком све су кренуле пред Двор, пјевајући патриотске пјесме, а одатле су отишле пред Двор Њ. Кр. В. Књаза Престолонашљедника, гдје су биле примљене све.

При повратку приредиле су овације пред српским посланством, пјевајући: „Боже братимства" и кличући: „живјела Србија"! Г. Јовановић им се на то захвалио одзивом: „Живјела Црна Гора", „живио српски народ!"

Послије су манифестовали кроз главну улицу, када су им се и Црногорци придружили и сви скупа отворили оро пред Зетским Домом.

Недостојно културне државе. Аустро-угарске власти у Загребу и Земуну учиниле су прекјуче и јуче нешто, што је недостојно једне велике државе, која себе назива културном, и сматра се позваном, да уноси на Балкан културу. Наш изванредни изасланик г. бригадир Јанко Вукотић, који је путовао у Биоград, био је у Загребу заустављен заједно са слугом, који га је пратио, и ту су били формално притворени. Пошто је због тога уложен протест код Ерентала, г. бригадир Јанко био је пуштен, а са аустриске стране дошло је извињење заједно с обавјештењем, да је то учињено нехотично. По томе је г. бригадир продужио пут за Биоград. У Земуну су га опет задржали и његова пратиоца И. Јовановића, нашега поданика, тамо су зауставили, не допустивши му да пријеђе у Биоград. Ако је оно у Загребу учињено из незнања и нехотично, како да се објасни тај поновни поступак у Земуну? Зар се тако поступа према опуномоћеноме изасланику једне државе, према изасланику, који је пошао у Србију с уредним пасошом и пропустницом, коју је добио од овдашњега аустро-угарскога посланства? Је ли тај начин достојан једне велике монархије, која би требала да зна да су и у староме и у средњем варварскоме вијеку увијек били заштићени од инсулата и разних непријатности изасланици једне државе, кад путују кроз туђе земље?

Срећа је само, што је због таквога поступка, који се не може оквалификовати, јер га је извршила власт, а не раздражени народ, дошло на Цетиње извињење од стране Ерентала раније, но што се у грађанству и народу сазнало, да су се у мирно доба на такав начин аустро-угарске власти понијеле према опуномоћеноме изасланику Црне Горе. Иначе, ко би био у стању стишати и задржати гњев нашега народа, да није тако брзо стигло поменуто извињење? Црна Гора не би била тада крива, ако би букнуо пожар, у који други сипају уље, али би се у томе пламену умјела наћи како личи њеноме достојанству, интересима и традицијама.

Чудновато је само, како аустро-угарске власти нијесу поступале према г. бригадиру Јанку на исти начин кад је прије мјесец дана кроз Аустро-Угарску путовао у Француску на маневре. Јесу ли то сада учиниле према њему зато, што је путовао у Србију?

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Држање Француске

Париз, 5. октобра. Фалијер је примио Извољског, а такође и посланика руског. Влада француске наредила је својим представницима у Цариграду и Софији, да савјетују умјереност владања Турске и Бугарске.

Турска на опрезу

Цариград, 5. октобра. У ванредној министарској сједници расправљале су се потребе евентуалне мобилизације и о средствима за набављање потребног новца.

Цариград, 6 октобра. Званични кругови турски, тврде, да није дата наредба о мобилизацији анадолског корпуса, али да су узете мјере за превожење нових трупа.

Бугарска не да оштету

Софија. Министри бугарски су противни да се порти дадне ма каква било накнада.

Држање сила

Париз, 5. октобра. Извољски се данас разговарао са Радолином, њемачким послаником о источним жељезницама, а такође и о питању конференције.

Неред у Биограду

Биоград, 7. октобра. Приликом јучерашњих манифестација ухапшено је 40 лица и поведена је строга истрага. Већи дио новина осуђује поступак наспрам аустро-угарских трговаца и позива становнике да се уздржавају од сваког насиља против аустро-угарских поданика и да се само ограниче на мирно бојкотовање. Биоградске госпође упутиле су позив г-ђама Русије, Француске и Енглеске, којим их моле да се заузму за интересе српског народа. Управа града биограда издала је наредбу којом се забрањују, с обзиром на јучерашње нереде, сваки зборови и скупљања на улицама или круговима.

Хтјели да га затворе

Биоград, 7. октобра. Њемачког војничког аташеа Масова, који је ишао улицом, свијет стаде називати шпијуном аустријским; најпослије је и један жандарм кренуо да га ухапси, који га је једва на посредовање пролазника пустио.

Министар-предсједник је ишао у њемачко посланство да се извини због увреде нанесене аташеу неумјесним поступком жандармовим.

Аустриска представка

Биоград, 7. октобра. Аустро-Угарски отправник послова подио је српској влади озбиљне представке односно јучерашњих догађаја. Министар-предсједник је изјавио жаљење владе, која ће предузети све мјере да се ти нереди више не понове.

Програм конференције

Цариград, 7. октобра. Велики везир изјавио је да је добио обавјештај из Лондона и Париза да програм конференције још није утврђен.

Црногорски изасланик

БИОГРАД, 8. окт. **Изванредни изасланик Књаза црногорског приспио је. Посјетио предсједника министарског савјета, затим је био примљен на ауденцију код Краља. Народ га је одушевљено дочекао.**

ЗАГРЕБ, 8. окт. **Бригадир Вукотић, идући за Биоград, приспио је овдје. На станици жељезничкој полиција га је зауставила. Вукотић је протестирао и телеграфски се обратио Еренталу, који је наредио да се ослободи. У вече Вукотић је продужио пут преко Земуна, гдје је поново задржан, али послије прегледа пуштен на слободу. Пратилац Бригадира Вукотића (Илија Јовановић — Бјелоши Пр. Ур.) задржан је у затвору.**

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић